ספרי׳ — אוצר החסידים — ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

היכל
תשיעי

שער
ראשון

קונטרס

ט׳־יו״ד כסלו-תשמ״ח

•

מאת

כבוד קדושת

אדמו״ר מנחם מענדל שליט״א

שניאורסאהן

מליובאוויטש

הוצאה שלישית

יוצא לאור על ידי מערכת
„אוצר החסידים״

770 איסטערן פארקווי ברוקלין, נ. י.

שנת חמשת אלפים שבע מאות חמשים ואחת לבריאה
הי׳ תהא שנת אראנו נפלאות
שנת הצדי״ק לכ״ק אדמו״ר שליט״א

פתח דבר

לקראת ט' כסלו, יום ההולדת דאדמו"ר האמצעי (בשנת תקל"ד) ויום ההילולא שלו (בשנת תקפ"ח)*, ויו"ד כסלו, יום הגאולה דאדמו"ר האמצעי (בשנת תקפ"ז)** —

הננו מוציאים לאור את המאמר ד"ה פדה בשלום גו', שנאמר בהתוועדות דאור ליום ג', יו"ד כסלו ה'תשמ"א.

מערכת „אוצר החסידים"

ערב ט' כסלו, שנת הקהל,
שנת תשמ"ח (תהא שנת חירות משיח)
ברוקלין, נ. י.

---

*) ע"ד הסתלקותו — ראה הקדמה לתורת חיים בראשית. „בית רבי" ח"ב פרק ו. קובץ „יגדיל תורה" חוברת סח (תשרי-כסלו ה'תשמ"ו) סי' יד.
ביאור שייכות הסתלקותו לט' כסלו ה'תקפ"ח, ואופנה — ראה בארוכה לקוטי לוי"צ אגרות ע' שכז. שם ע' שלט ואילך.

**) ע"ד גאולתו — ראה בארוכה „התמים" חוברת ב' ע' עז [פו, א]. שם ע' פא [פח, א] ואילך. מבוא לקונטרס „בד קודש". „בית רבי" ח"ב פרקים ד-ה (נעתקו גם — בקיצור לשון קצת — בהוספה לקונטרס הנ"ל ע' 20 ואילך).

בס"ד. אור ליום ג', יו"ד כסלו ה'תשמ"א

פדה בשלום נפשי מקרב לי כי ברבים היו עמדי[1], ומבאר בעל הגאולה במאמרו ד"ה זה (שנדפס בספרו שערי תשובה[2])[3], דפירוש פדה בשלום (בשלום דוקא) הוא שהפדי' היא באופן שהמנגד מתבטל לגמרי, שלכן אין צריך למלחמה כלל. וע"ד שה' בימי שלמה, שכל הגוים נתבטלו לגבי שלמה, שלא ע"י מלחמה, שלכן נקרא בשם שלמה כי שלום הי' בימיו כו'. אלא שהשלום שבימי שלמה לא הי' עדיין בשלימות[5], ותכלית השלימות שבזה יהי' בימות המשיח שאז יתבטל הרע לגמרי (כמ"ש[6] ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ), שלכן יהי' אז ונהרו אליו כל הגוים גו'[7] (ונהרו מעצמם), וכמו"כ בנוגע לבע"ח — לא ירעו ולא ישחיתו גו'[8] וארי' כבקר יאכל תבן[9], ואולי י"ל, דמזה שמביא בהמאמר הפסוק וארי' כבקר יאכל תבן, מובן, דבימות המשיח גופא, השלימות דפדה בשלום תהי' בתקופה השני' דוקא[10]. וכמבואר במק"א[11] תיווך הדעות[12] בפירוש וגר זאב עם כבש וגו'[13], שבתקופה הראשונה דימות המשיח יהי' זה בדרך "משל וחידה"[14], והכוונה לאומות העולם, ובתקופה השני' יהי' זה כפשוטו (בנוגע לבע"ח).

ב) **וביאור** הענין (דהגם שענין הפדי' בשלום הי' גם בימי שלמה, מ"מ, תכלית השלימות שבזה יהי' בימות המשיח, ובהם גופא בתקופה הב'), יובן מזה שמבאר בהמאמר[15], דגם ע"י עסק התורה (עכשיו) נעשה פדי' בשלום[16], כי הבירור שע"י עסק התורה הוא "בבחי' ביטול הרע בעצם". וכמבואר בכמה דרושים[17]

---

1) תהלים נה, יט.
2) ח"א (שער התפלה) מס, א ואילך.
3) פי"א. וראה שם נה, ד. נו, א.
4) כמ"ש (דברי הימים־א כב, ט) שלמה יהי' שמו ושלום ושקט אתן על ישראל בימיו.
5) כמפורש בהמשך תער"ב ח"ב פשע"ד (ע' תשסט). וראה גם שערי תשובה שם (נו, א) "וכה"ג הי' בימי שלמה", שהשלום שהי' בימי שלמה הי' רק דוגמת השלום דלע"ל.
6) זכרי' יג, ב.
7) ישע' ב, ב.
8) שם, יא, ט.
9) שם, ז.
10) שהרי ההכרעה היא (וגם בחסידות —) שפי' כתובים אלה כפשוטם. אף שבדוחק קצת י"ל שבמאמר זה לא נחית לחילוקי דעות אלה, כי"א רק להכתוב בכלל.
11) לקו"ש חט"ו ע' 417. "סיום הרמב"ם" י"ד שבט תשמ"ז. וש"נ.
12) דהרמב"ם והראב"ד — הל' מלכים רפי"ב.
13) ישע' שם, ו.
14) ל' הרמב"ם שם.
15) שם נו, א.
16) להעיר מזח"א (קנא, א. וראה לקוטי לוי"צ שם, שיחת ש"פ ויצא ש.ז. — סה"ש תשמ"ח ח"א ע' 127-8), דע"י עסק התורה תמשיך ירושלים בקיומה — דל"ל הכוונה בזה שאין צורך בעוד מה שהוא ובפרט מלחמה.
17) ראה בארוכה המשך פדה בשלום תרנ"ט (סה"מ תרנ"ט ע' קסב ואילך) ותש"ד (פי"ט ואילך — סה"מ תש"ד ע' 106 ואילך).

ההפרש בין תורה לתפלה, שהבירור דתפלה הוא בדרך מלחמה, שעת צלותא שעת קרבא[18], והבירור דתורה הוא בדרך מנוחה. דהחילוק שבין בירור בדרך מלחמה לבירור בדרך מנוחה הוא שבבירור שבדרך מלחמה צריך המברר להתלבש בלבושי המתברר, משא"כ בהבירור שבדרך מנוחה, המברר נשאר במקומו, וע"י הגילוי אור (דהמברר) שמאיר על המתברר, הוא מתברר ממילא. וכמו שהי' בימי שלמה, דשלמה הי' במקומו, וע"י גדולת שמו שנשמע גם במקומות הרחוקים, נמשכו אליו מעצמם, כמ"ש[19] ומלכת שבא שומעת את שמע שלמה גו' ותבא ירושלמה גו'. דכמו"כ הוא החילוק שבין הבירור דתפלה להבירור דתורה, שהבירור דתפלה הוא באופן שנפש האלקית מתלבשת בנפש הבהמית (וכידוע[20] שבכדי שההתבוננות דתפלה תפעול בירור נה"ב, צריכה להיות ההתבוננות בענינים כאלו ובאופן שגם נה"ב יכולה להשיג), משא"כ הבירור דתורה הוא בדרך ממילא, דע"י שלומדים בתורה שדבר זה מותר ודבר זה אסור, הם מתבררים ממילא.

ג) **והנה** בהבירור דתורה יש חילוק בין הבירור שע"י גליא דתורה להבירור שע"י פנימיות התורה[21]. דבהבירור שע"י לימוד גליא דתורה צריך להיות הלימוד בענינים אלו שצריכים לבררם, ומהטעמים על זה שהתורה נתלבשה בדברים גשמיים וגם בדברים האסורים ועד לטענות של שקר[22], הוא, בכדי לפעול הבירור גם בענינים אלו[23]. וזה שגם הבירור שע"י גליא דתורה נק' בשם בירור בדרך מנוחה[24] הוא מפני שגם ענינים אלו (דברים האסורים וגם טענות של שקר) כמו שהם בתורה[25], הם תורה, תורת אמת, ומכיון שגם דברים אלה שבתורה הם דבר ה'[26], הלא כה דברי כאש[27] מה אש כו' אף דברי תורה אינן מקבלין טומאה[28], הרי שהתורה היא

---

18) זוהר הובא בלקו"ת ר"פ תצא. ובכ"מ. וראה זוהר ח"א רמ, ב. ח"ג רמג, א.

19) מלכים־א יו"ד, א־ב. וראה תו"א בראשית ו, ד. לקו"ת במדבר ד, א.

20) ראה תו"א וישב כט, ב. המשך תרס"ו ס"ע קלה ואילך. סה"מ תש"י ע' 56. ובכ"מ.

21) המשך תרס"ו ע' שו־ז. המשך תער"ב ח"ב פשע"ז. סה"מ עטר"ת ע' קלז. ובכ"מ.

22) שהם למטה גם מדברים האסורים — כמובן מתניא פכ"ד (ל, ב).

23) ראה קונטרס עץ החיים פי"א (ע' 38).

24) בהמשך תער"ב שם כותב בזה בירור „בדרך מלחמה". ובדוגמת הארון שהי' מהלך במדבר והי' הורג נחשים שרפים ועקרבים, „כמו שהמלך יוצא ממקומו והולך למדינת האויב להלחם בו". דכמו"כ הוא גם בהבירור ע"י גליא דתורה ע"י שהיא מתלבשת בענינים הגשמיים וכו', דאף שהבירור הוא לכאורה בדרך ממילא, הרי ההתלבשות כו' (הילוך במקום האויב) הו"ע של מלחמה.

אבל בהמשך פדה בשלום תרנ"ט (ע' קסג) ותש"ד (פ"כ — ע' 108) שהבירור שע"י גליא דתורה הוא „בדרך מנוחה", וזה בא בהמשך לענין הבירור בדרך מנוחה שמבואר שם לפנ"ז (סה"מ תרנ"ט ע' קסב. תש"ד ע' 107) שהי' בימי שלמה ושיהי' לע"ל. וראה ד"ה פדה בשלום שבשערי תשובה (פי"א — נו, א): ע"י עסק התורה . . כמו לע"ל . . וכה"ג הי' בימי שלמה.

25) ראה לקוטי לוי"צ (אגרות ע' רסו) דהא דר' אשי בדותא היא וכיו"ב תורה הוא. — ולהעיר מהמבואר במק"א (לקו"ש ח"כ ע' 341 ואילך. ח"ל ע' 145. ועוד) בענין „יעקב ועשו האמורים בפרשה" (פרש"י ר"פ תולדות).

26) זו הלכה — שבת קלח, ב.

27) ירמי' כג, כט.

28) ברכות כב, א.

תמיד במקומה ומדריגתה (דבר ה'), והבירור הוא בדרך ממילא. אלא שאעפ"כ אין זה דומה להבירור שע"י פנימיות התורה, דבהבירור שע"י גליא דתורה הרי זה גופא שהתורה מדברת בנוגע לדברים גשמיים וכו', הרי זה ענין של ירידה[29] כביכול, אלא שגם לאחרי ירידתה והמשכתה למטה היא תורה, דבר ה' (ולא שיורדת ומתלבשת בענין אחר). משא"כ הבירור שע"י פנימיות התורה, מכיון שפנימיות התורה היא אילנא דחיי (שאינה מלובשת בטו"ר)[30], הרי הבירור שנעשה ע"ז הוא שלא בדרך התלבשות כלל.

ד) **ואולי** יש להוסיף בהחילוק שבין גליא דתורה לפנימיות התורה, דאמיתית הענין דמנוחה ושלום הוא דוקא בפנימיות התורה, הוא לא רק בענין הבירורים שע"י לימוד התורה, אלא גם בלימוד התורה גופא. דהלימוד בנגלה דתורה הוא באופן דקושיות ותירוצים, שבתחלה קס"ד שהסברא היא כך וכך, ואח"כ מגיעים להבנה עמוקה יותר ושוללים את הסברא הקודמת, ועד שאומרים עלי' בדותא היא[31]. דשלילת סברא הקודמת הו"ע "דם לרוב שפכת" (שנאמר גבי דוד[32]) כמו שהוא בעולם השכל. ואמיתית ענין השלום הוא דוקא בפנימיות התורה, דלית תמן לא קושיא ולא מחלוקת[33]. ויש לומר, דחילוק זה שבין גליא דתורה לפנימיות התורה שבאופן הלימוד גופא, היא הסיבה להחילוק שביניהם בענין הבירור שעל ידם, דכל פועל פועל בדוגמתו, ולכן, דוקא פנימיות התורה, שבה עצמה לית תמן לא קושיא ולא מחלוקת, גם הבירור שעל ידה הוא בדרך שלום ומנוחה.

ה) **והנה** גם בפנימיות התורה גופא יש שני אופנים בכללות. כמו שנתלבשה בהבנת והשגת השכל, דבחינה זו שבפנימיות התורה ישנה גם עכשיו, וכמו שהיא בבחינת ראי' (למעלה מהבנה והשגה), שבחינה זו תהי' לע"ל, כידוע[34] שמשיח ילמד (פנימיות) התורה לכל ישראל באופן דראי'. וההפרש שבין השגה לראי' הוא, דבהשגה, גם כשהיא בהתאמתות, אפשר שע"י קושיא יהי' אצלו שינוי או חלישות עכ"פ. משא"כ בראי', גם כשיקשו לו קושיות הכי חזקות, לא יהי' אצלו שום ספק במה שראה. והטעם לזה הוא, כי כשאדם משיג בשכלו איזה דבר, הרי זהו דבר נוסף עליו, משא"כ כשהוא רואה איזה דבר, הדבר נחקק בפנימיותו וכאילו שנעשה חלק מעצמותו ולכן אין שייך בזה שינוי.

---

29) להעיר מתניא פ"ד (ח, ב) "נסעה וירדה גו' עד שנתלבשה בדברים גשמיים כו'". ולהעיר מהמשך תער"ב ח"ב ס"ע א'מט "ועם היות דהבירור (דשם מ"ה) נעשה בדרך ממילא, מ"מ זהו שנמשך בכדי שיהי' הבירור כו'".

30) אגה"ק סכ"ז.

31) פסחים יא, א. ושי"נ. וראה לעיל הערה 25.

32) דברי הימים־א כב, ח.

33) זח"ג קכד, ב (ברע"מ), הובא ונתבאר באגה"ק שם.

34) לקו"ת צו אז, א־ב. שער האמונה פ"ס. סד"ה וידבר אלקים (השני) תרצ"ט. ועוד.

ו) **וע"פ** כל הנ"ל יש לבאר, דהגם שענין פדה בשלום הי' גם בימי שלמה, מ"מ, השלימות שבזה יהי' בימות המשיח, ובימות המשיח גופא בתקופה הב', דיש לומר, שג' דרגות אלו בשלום (בימי שלמה, בתקופה הא' דימות המשיח ובתקופה הב') הם דוגמת ג' הדרגות הנ"ל שבתורה. והענין הוא, דזה שמלכת שבא שמעה את שמע שלמה הוא ע"י ששמו (דשם הוא הארה) נמשך ונתפשט למרחקים עד לארץ שבא, ששלמה עצמו הי' במקומו והשם שלו (שמע שלמה) נמשך והגיע לשבא, וכל מה שההמשכה נמשכה למקום רחוק יותר היא מתקטנת יותר. ועד"ז גם בנוגע להבירור גופא, דגם לאחרי שמלכת שבא שמעה את שמע שלמה, הוצרך להיות ותבוא ירושלמה[35] (שההליכה משבא לירושלים לוקח משך זמן וטרחא כו'), ורק אז נעשה הבירור (בדוגמת הבירור שע"י גליא דתורה). משא"כ הבירור שיהי' בימות המשיח, כיון שאז[36] יהי' הגילוי דאוא"ס הבל"ג שקודם הצמצום, דאור זה הוא בכל מקום בשוה[37], לכן יהי' אז הבירור (לא באופן של המשכת וירידת האור למטה, והעלאת המתברר למעלה, כי אם) שהאור כמו שהוא יאיר בכל מקום, שלכן אז[38] אהפוך אל עמים (כמו שהם במציאותם ובמקומם) גו' כולם גו' לעבדו שכם אחד.

אלא שבזה גופא יש חילוק בין תקופה ראשונה לתקופה השני'. דבתקופה הראשונה לא יהי' חידוש במע"ב, הגילוי אלקות שיהי' בהעולם יהי' מצד גילוי אוא"ס הבל"ג שמאיר בכל מקום, אבל לא מצד העולם גופא, מכיון שעולם כמנהגו נוהג. ולכן יהי' אז הגילוי דהנבראים (והביטול שלהם) כמו דבר נוסף על מציאותם. [וע"ד[39] ההבנה וההשגה דפנימיות התורה, שהיא כמו דבר נוסף על האדם, שלכן שייך בזה שינוי או חלישות עכ"פ, כנ"ל]. משא"כ בתקופה השני' דימות המשיח שיהי' שינוי וחידוש במע"ב, יש לומר, שהגילוי בעולם (והביטול בהנבראים) יהי' גם מצד טבע וגדר העולם גופא.

ז) **והנה** ג' פירושים (ודרגות) הנ"ל דפדה בשלום נפשי, כיון שכל הפירושים הם באותו הפסוק, הם שייכים זל"ז[40], ובאים בהמשך אחד. דנוסף על זה שכל הדרגות הם תורה [דכמו שבתפלה, גם התפלה דשבת, עם היות שהבירור דשבת הוא

---

35) אבל קודם שבאה — לא הי' בה הביטול. ועד אשר "לא האמנתי לדברים עד אשר באתי" (מלכים־א יו"ד, ז).

36) גם בתקופה הראשונה — ראה בארוכה ד"ה והי' עקב ה'תשכ"ז (לעיל ע' סז ואילך) סעיף ז, שי"ל שהחידוש דתקופה השנ' הוא שאז יהי' גילוי אור חדש שלא האיר קודם הצמצום, אבל הגילוי דאוא"ס שהאיר קודם הצמצום יהי' גם בתקופה הראשונה.

37) ראה המשך תרס"ו ע' כג. ובכ"מ.

38) צפני' ג, ט. רמב"ם הל' מלכים ספי"א — ומדבר שם בתקופה הראשונה (ראה שם ה"ג).

39) אבל באופן נעלה יותר. כי גם בתקופה הראשונה, כיון שיהי' אז גילוי אוא"ס הבל"ג — יהי' גם ראי' באלקות [ראה בארוכה ד"ה ונחה גו' ה'תשכ"ה (לעיל ע' מה ואילך) דענין ההשגה הוא מצד אור הקו, וענין הראי' הוא מצד אוא"ס הבל"ג דקודם הצמצום]. אלא שכיון דוראו כל בשר אז יהי' ע"י הגילוי דאוא"ס ולא מצד הבשר — ה"ז דוגמת ענין ההשגה שהיא בדרך הוספה וחידוש.

40) ראה לקו"ש ח"ג ע' 782. ועוד.

בדרך מנוחה[41], מ"מ, גם התפלה דשבת ענינה הוא תפלה, עד"ז הוא גם בנוגע לתורה, שגם גליא דתורה שבבחי' התלבשות, ענינה הוא תורה], הנה כל הדרגות דתורה הם ענין אחד[42], תורה אחת. שלכן, ע"י לימוד התורה עכשיו (גם הלימוד דנגלה שבתורה) יזכו לתורתו של משיח דבחי' ראי', כידוע בענין ותלמודו[43] בידו[44].

ח) **ואולי** יש לומר בעומק יותר, שגם הדרגא דפדי' שבדרך מלחמה, כיון שנקראת בשם פדי', היא שייכת לפדי' בשלום (עד לדרגא הכי נעלית שתהי' בימות המשיח בתקופה השני'). ובלשון חז"ל[45] מלחמה נמי אתחלתא דגאולה היא, כיון[46] דשם גאולה עלה. ועפ"ז יש לבאר יותר הקשר של הגאולה דיו"ד כסלו וי"ט כסלו עם הפסוק פדה בשלום נפשי[47], דלכאורה, הרי ידוע מהלך הענינים בגאולת אדמו"ר הזקן, ועד"ז בגאולת אדמו"ר האמצעי, שהיו ענינים של אתכפיא, השתדלות וכיו"ב, היינו ענינים של מלחמה, ומקשרים זה עם הפסוק פדה בשלום נפשי שקאי (כמו שמבאר אדמו"ר האמצעי בדרוש הנ"ל) על פדי' בשלום כמו שהיא בתכלית השלימות. ויש לומר הביאור בזה, דכל הדרגות שבפדי' קשורות עם הפדי' בשלום בתכלית השלימות שתהי' לע"ל. ויובן זה ע"פ מה שמבאר בעל הגאולה בהמאמר[48] דענין פדה בשלום נפשי בעבודת האדם [שהפדי' דנפש האלקית מהגלות דנפש הבהמית היא באופן דשלום, שנה"ב אינה מנגדת כלל] הוא כשהעבודה היא במס"נ, ובמס"נ גופא — מס"נ דיחידה. דע"י המס"נ שמצד חי', נעשה רק אתכפיא נה"ב, וע"י המס"נ שמצד יחידה דוקא, היא מתבטלת לגמרי. ועפ"ז יובן הקשר דפדי' שבדרך מלחמה [העבודה שמצד חי', ולמטה יותר העבודה שמצד נר"נ] לפדה בשלום נפשי (יחידה), כי בכל עבודה ועבודה יש בה (בהעלם) המס"נ שמצד יחידה. וכדאיתא בתניא[49] דעסק התורה והמצוות והתפלה הוא ענין מס"נ ממש. דכיון שאמיתית הענין דמס"נ (מס"נ ממש) הוא המס"נ שמצד יחידה, הרי נמצא, שבכל ענין דתורה ומצות [אפילו הענינים הפשוטים דתומ"צ שאלמלא ניתנה תורה (ח"ו) היו למדים אותם מבהמת הארץ[50]] יש כח המס"נ דיחידה. ויתירה מזו, שגם ההבנה

---

41) המשך פדה בשלום תרנ"ט (ע' קסב־קסג) ותש"ד (פי"ט — ע' 107). ובכ"מ.

42) להעיר מהמשך תער"ב ח"ב פשס"א ואילך.

43) פסחים נ, א. וש"נ.

44) ראה לקו"ת (תזריע כג, א. ובכ"מ) בפירוש מחז"ל הנ"ל, שע"י הלימוד בעוה"ז "זוכה ללמוד ג"כ בג"ע כו'". וע"פ מ"ש בתניא פל"ז ש"תכלית השלימות הזה של ימות המשיח ותחיית המתים כו' תלוי במעשינו ועבודתינו כל זמן משך הגלות כו' — יש לומר, שעד"ז הוא גם בנוגע לתורתו של משיח, שההכנה לזה והכלי הוא לימוד פנימיות התורה במשך זמן הגלות.

45) מגילה יז, ב.

46) פרש"י שם ד"ה אתחלתא.

47) ראה אגרת הקודש דאדה"ז (נדפסה באג"ק שלי ס' לח. וש"נ) (וראה רד"ה פדה בשלום ה'תשל"ח (לעיל ע' ג ואילך) ובהערה 4 שם. וש"נ) — בנוגע לי"ט כסלו. "בית רבי" ח"ב ספ"ה בהערה א — בנוגע ליו"ד כסלו (וראה לקו"ש חכ"ה שיחה ליו"ד כסלו — ע' 160 ואילך).

48) ספ"ו ואילך (נב, ג ואילך).

49) פמ"א (נח, א).

50) איוב לה, יא. עירובין ק, ב.

והשגה דתורה היא ע"י העניין דהקדמת נעשה לנשמע כמ"ש[51] תומת ישרים תנחם[52], דעניין הקדמת נעשה לנשמע הוא הביטול לבעל הרצון (שלמעלה מהביטול להרצון)[53], דביטול זה בא מעצם הנשמה (שלמעלה מהגילויים דהנשמה), בחינת יחידה.

והגם דענין המס"נ המבואר במאמר הנ"ל דבעל הגאולה הוא שנתבטלו כל רצונותיו (ועד שכל הענינים הם בהשתוות)[54], יש לומר, שכל הדרגות דמס"נ הם ענין אחד. וע"ד הידוע[55] בענין היראה, דכיון שיראה היא ביטול (שלילת המציאות), לכן כל הדרגות שביראה הן יראה אחת, עד"ז י"ל בענין הביטול דמס"נ. ואדרבא, כיון שהביטול דמס"נ הוא מצד כללות ועצם הנפש, ודלא כהביטול דיראה שהיא רק מדה אחת, הרי ענין זה [שכל הדרגות הם ענין אחד] במס"נ הוא עוד יותר מאשר ביראה. ויובן זה ע"פ משל ממלכותא דארעא[56], שכשאדם נכנס לצבא (אף שעדיין לא שירת בהצבא, ועאכו"כ שלא הי' במלחמה) הוא מוסר את עצמו לגמרי און וועדט אויס בעה"ב אויף זיך. דכמו"כ הוא בצבא הרוחני, שישראל הם צבאות הוי'[57], דזה שכל אחד מישראל יש לו קבלת עול [כפתגם הידוע[58] אַ איד איז אַ קבלת־עול'ניק], שבזה הוא נכנס לצבאות השם, הרי ע"ז הוא מוסר את עצמו לגמרי לאלקות, ומסירה זו היא קשורה ומאיר בה המס"נ שמצד יחידה בדרגא הכי נעלית.

ט) **ועי"פ** הנ"ל יש לבאר גם הא דאיתא בירושלמי[59] עה"פ פדה בשלום נפשי גו' כי ברבים היו עמדי, דקאי על אנשי אבשלום שהתפללו לשלומו של דוד. דלכאורה, הרי מבואר לעיל דפדי' בשלום הוא בתורה דוקא משא"כ תפלה היא בדרך מלחמה, ותפלתם של אנשי אבשלום היתה בנוגע למלחמת אבשלום. ועד"ז צריך להבין בהקשר של הגאולה די"ט כסלו עם הפסוק פדה בשלום, הרי הגאולה דאדמו"ר הזקן היתה (כפי שכותב באגה"ק שלו[60]) כשקריתי בספר תהלים, דענינה של אמירת תהלים (אע"פ שספר תהלים הוא מכ"ד ספרים דתנ"ך, תורה) הוא תפלה, ובלשון הכתוב[61] נעים זמירות ישראל (דזמירות שייכים לתפלה[62]), ובפרט ע"פ הידוע

---

51) משלי יא, ג.
52) שבת פח, א.
53) סה"מ ה'תש"ט ע' 148 ואילך. ובכ"מ.
54) ראה בארוכה ד"ה פדה בשלום בשערי תשובה שם פ"ח (נג, ג ואילך).
55) ראה תו"א קיד, ד. לקו"ת ראה לא, א. ביאורי הזהר לאדהאמ"צ פא, א־ב. ביאורי הזהר להצ"צ ע' תכג. קונטרס העבודה פ"ג (ע' 18).
56) שהיא כעין מלכותא דרקיעא — ברכות נח, א.
57) כמו שנקראו מעת יציאתם ממצרים — בא יב, מא.
58) ראה סה"מ תש"ד ע' 5.
59) סוטה פ"א ה"ח. וראה ג"כ פרש"י עה"פ. פרש"י ד"ה כי ברבים — ברכות ח, רע"א.
60) נסמן לעיל הערה 47.
61) שמואל־ב כג, א.
62) ולהעיר ממש"נ זמירות היו לי חקיך. ובתניא קו"א ד"ה זמירות קרית להו כו'. לקו"ת במדבר יח, א ואילך. ועוד.

מסיפורי רבותינו נשיאינו שגאולת אדמו"ר הזקן באה ע"י התפלות דתלמידיו וחסידיו וכל ההולכים בעקבותיו, וגאולה זו שבאה ע"י תפלה, שעת צלותא שעת קרבא, באה באמירת הפסוק פדה בשלום. ויש לומר הביאור בזה, דכיון שעסק התורה ומצוות הו"ע מס"נ ממש (כמובא לעיל מתניא), לכן, גם תפלה[63] קשורה עם פדה בשלום. ויש לומר, שאדרבה, ענין המס"נ הוא בתפלה יותר מבתורה. כי זה שעסק התורה הוא מס"נ ממש, הרי הרגש זה דמס"נ צריך להיות „קודם שיתחיל ללמוד" [וכשלומד הרבה שעות רצופות יש לו להתבונן בזה בכל שעה ושעה][64], אבל בעת הלימוד, כשהוא עוסק בהבנת והשגת הענין שלומד, אינו מרגיש הביטול דמס"נ. ואדרבא מאן מלכא רבנן[65] ואורייתא הוא דקא מרתחא לי'[66], משא"כ בתפלה, צריך להיות כעבדא קמי מרי'[67], תכלית הביטול[68] (ביטול דמס"נ).

יו"ד) **וע"פ** כל הנ"ל יובן זה שדוקא ע"י העבודה עתה בהזמן דעקבתא דמשיחא כאשר החושך יכסה ארץ[69] באים להגילויים של הגאולה העתידה. כי דוקא בזמן זה, כשצריך להתעסק עם ניצוצי קדושה שנפלו למקום בלתי טהור, וצריך להפך מרירו למיתקא וחשוכא לנהורא, ועד שמזמן לזמן יוצאים מן הד' אמות של תורה, או מן הד' אמות של תפלה, לצאת מבית הכנסת ומבית המדרש, ובלשון השו"ע הנהג בהם מנהג דרך ארץ[70], מ"מ ע"י העבודה עכשיו דוקא מביאים את הגאולה העתידה, דאז יקויים מ"ש[71] ואתם תלוקטו לאחד אחד, כאו"א מישראל וכל ישראל, וכספם וזהבם אתם[72], עם כל ניצוצות הקדושה השייכים להם וגם הנמצאים בכספם וזהבם כפשוטם. לפי שבעבודה זו בזמן הגלות ישנו ענין המס"נ בתכלית. וכידוע תורת רבינו הזקן (ובארוכה במאמרי נשיא דורנו כ"ק מו"ח אדמו"ר[73]) עה"פ[74] והאיש משה עניו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה, שהענוה דמשה (משה אמת ותורתו אמת[75]) היתה במיוחד בקשר לדרא דעקבתא דמשיחא, בראותו את המס"נ שלהם בקיום התומ"צ בענין אל יתבייש מפני המלעיגים[76] וכו' וכיו"ב.

---

63) משא"כ תפלה מצ"ע.
64) תניא פמ"א (נח, ב).
65) ראה גיטין סב, סע"א. זח"ג רנג, ב.
66) תענית ד, רע"א.
67) שבת יז"ד, א.
68) משא"כ בתורה, הרי אדרבה — לימוד התורה צ"ל באופן ד„כל עצמותי תאמרנה" (ראה עירובין נד, א. תניא פל"ז — מז, א).
69) ישע' ס, ב.
70) ברכות לה, ב. וראה שו"ע או"ח רסקנ"ה.
71) ישע' כז, יב.
72) שם ס, ט.
73) סה"מ קונטרסים ח"א נג, ב ואילך. וראה ג"כ סה"מ עטר"ת ע' תסד. ובכ"מ.
74) בהעלותך יב, ג.
75) תנחומא קרח יא. וראה ב"ב עד, א. וש"נ.
76) ראה טור ורמ"א או"ח בתחלתו. שו"ע אדה"ז או"ח מהדו"ב ס"א ס"ג. מהדו"ק שם ס"א.

וזה מביא לקיום היעוד ויספו ענוים בה' שמחה[77], שמחת עולם על ראשם[78], שמחת הגאולה האמיתית והשלימה, הבאה במיוחד ע"י הפצת המעינות חוצה[79], ובאופן של נגאלין מיד[80], ובאופן דפדה בשלום, בלי שום טירחא, עד שיקויים היעוד[81] והיו מלכים אומניך ושרותיהם מניקותיך, והביאו[82] את כל אחיכם גו' מנחה לה' גו' בכלי טהור גו', בקרוב ממש, בימי הגלות האחרונים[83], ואח"כ ומיד ובשלימות בפועל בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, במהרה בימינו ממש.

77) ישעי' כט, יט. וראה ד"ה ויהיו חיי שרה גו' שנה זו — תשמ"א (לעיל ע' קמה ואילך).
78) שם לה, י. נא, יא.
79) אגרת הבעש"ט הידועה — נדפסה בכש"ט בתחלתו. ובכ"מ.
80) רמב"ם הל' תשובה פ"ז ה"ה.
81) ישעי' מט, כג.
82) ישעי' סו, כ.
83) ראה זבחים יט, ע"א. אלא שבפשטות יהי' לע"ל. ובשלימות.